

Pitääkö nuorten sähkösavukkeiden käytöstä olla huolissaan?

Otto Ruokolainen, asiantuntija, Päihteet ja riippuvuudet –yksikkö, THL
Hyvinvointiareena, Messukeskus, Helsinki, 14.9.2017

TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN LAITOS

Esityksen sisältö

1. Johdanto – mitä sähkösavukkeet ovat
2. Sähkösavukkeet koulussa ja oppilaitoksissa
3. Sähkösavukkeiden käyttö nuorilla
4. Yhteenveto

Sähkösavukkeet – mitä ne ovat?

- Sähkösavuke, e-savuke, e-shisha, e-sikari,...
– **samankaltainen** käytötapa
- Eri malleja (nykyisin ”seitsemäs sukupolvi”)
– Yli 460 tuotemerkkiä, jatkuvasti uusia
- Markkinoille kansainvälisesti n. 2006, yleistynyt huimasti 2010-luvulla
- **Ei tupakkatuote**, mutta kuuluu tupakkalain alaisuuteen

Sähkösavukkeet – mitä ne ovat?

- Markkinoidaan maailmanlaajuisesti
 - Tupakoinnin **lopettamisen** apuna
 - **Haittojen** vähentämiseen liittyvänä tuotteena
 - **Nuorille**

Sähkösavukkeet – mitä ne ovat?

- Kolme tärkeää kysymystä kansanterveyden näkökulmasta:

1. Pitkäaikaisen käytön **terveyshaitat**? Ei tietoa

2. Apu tupakoinnin **lopetamisessa/vähentämisessä**?
Viitteitä, mutta näyttö ristiriitaista

3. Käytön **yhteys tupakoinnin aloittamiseen**? Viitteitä, että ennustaa tupakointia, mutta ei varmaa näyttöä

Sähkösavukkeet tupakkapolitiikassa

- Tupakkalaki (549/2016)
 - tavoite **nikotiiniton ja savuton Suomi 2030**
- **Markkinoille** vähittäismyynnissä, erikoisliikkeisiin myyntilupamenettelyllä
- ..., mutta **tiukalla sääntelyllä**

Käyttörajoitukset, ikäraja, esilläpitokielto, makuainerajoitukset, etämyynti- ja etäostokiellot, nesteiden nikotiinipitoisuuden rajoitukset

Sähkösavukkeet kouluissa ja oppilaitoksissa

- **Tupakkalaki 549/2916**

- Sähkösavukkeisiin sovelletaan tupakkalain tupakointikieltoja ja – rajoitteita (Tupakkalaki 73§)
- Käyttökiellot (74§, 3. momentti)
- Kielto myydä alaikäiselle (53§)
- Hallussapitokielto (118§)

- **Opetusalan lainsäädäntö**

- Perusopetuslaki (628/1998)
- Lukiolaki (629/1998)
- Laki ammatillisesta peruskoulutuksesta (630/1998)
- Erityisesti: Oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön; Oikeus ottaa haltuun esineitä tai aineita

Sähkösavukkeet kouluissa ja oppilaitoksissa

- **Käyttö kielletty** koulujen ja oppilaitosten **sisä- ja ulkotiloissa** (74§, 3. momentti)
 - Jos sähkösavukelaite on uudelleen täytettävä, se pääsääntöisesti soveltuu nikotiininesteen höyryttämiseen → laite kuuluu kiellon piiriin vaikka senhetkinen neste olisi nikotiinitonta
 - Kieltojen rikkomiseen puututaan
 - perusopetuksessa oppilaiden kohdalla kasvatuskeskustelulla ja sen jälkeen tarvittaessa kurinpitomenettelyillä
 - toisen asteen koulutuksessa kurinpitomenettelyillä.
 - Koulun tai oppilaitoksen edustaja saa poistaa kiellettyjä tuotteita käyttävän henkilön alueeltaan, jos tuotteiden käyttöä ei lopeteta kehotuksesta, mutta ei saa käyttää voimakeinoja poistamiseen
 - Toistuvasta kieltojen rikkomisesta voi ilmoittaa kunnan tupakkalakia valvovalle viranomaisille

Sähkösavukkeet kouluissa ja oppilaitoksissa

- **Kielto myydä alaikäiselle (53§)**
 - Tupakkatuotteita ja nikotiininesteitä ei saa myydä tai muutoin luovuttaa eikä välittää alle 18-vuotiaalle
 - Tupakan vastikkeita, tupakointivälineitä ja sähkösavukkeita ei saa elinkeinotoiminnassa myydä tai muutoin luovuttaa alle 18-vuotiaalle

Sähkösavukkeet kouluissa ja oppilaitoksissa

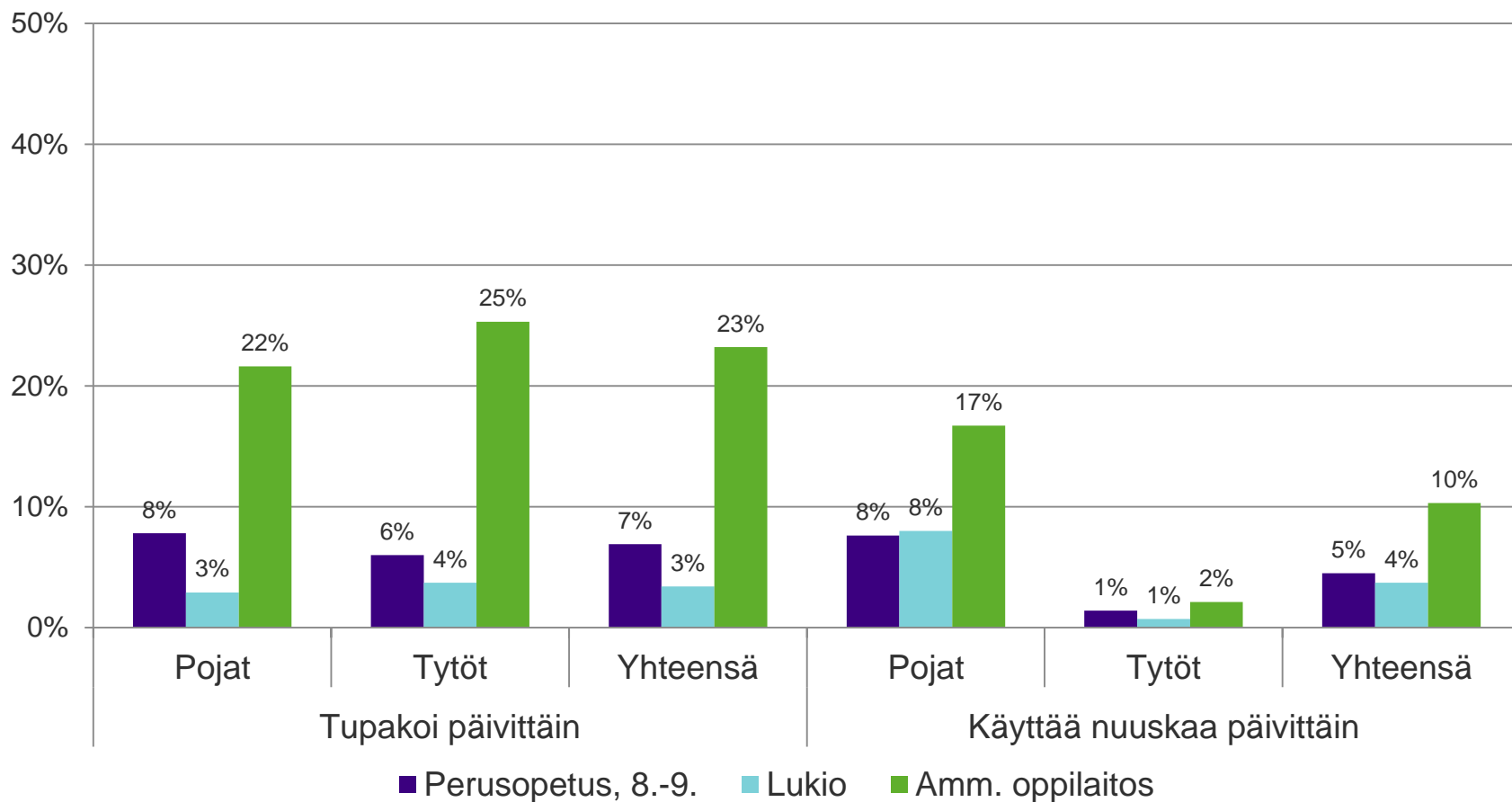
- **Hallussapitokielto (118§)**

- Rehtori tai opettaja voi **työpäivän aikana** ottaa haltuunsa **alaikäiseltä** oppilaalta **tupakkatuotteen (esim. tupakka, nuuska) tai nikotiininesteet**
- Perusopetuksessa (em. lisäksi): nikotiinitonkin sähkösavuke mahdollista ottaa pois nuorelta, jos sillä **”häiritään opetusta tai oppimista”**
- Haltuun otton menettelytavat määritelty perusopetuslaissa, lukiolaissa ja laissa ammatillisesta perusopetuksesta

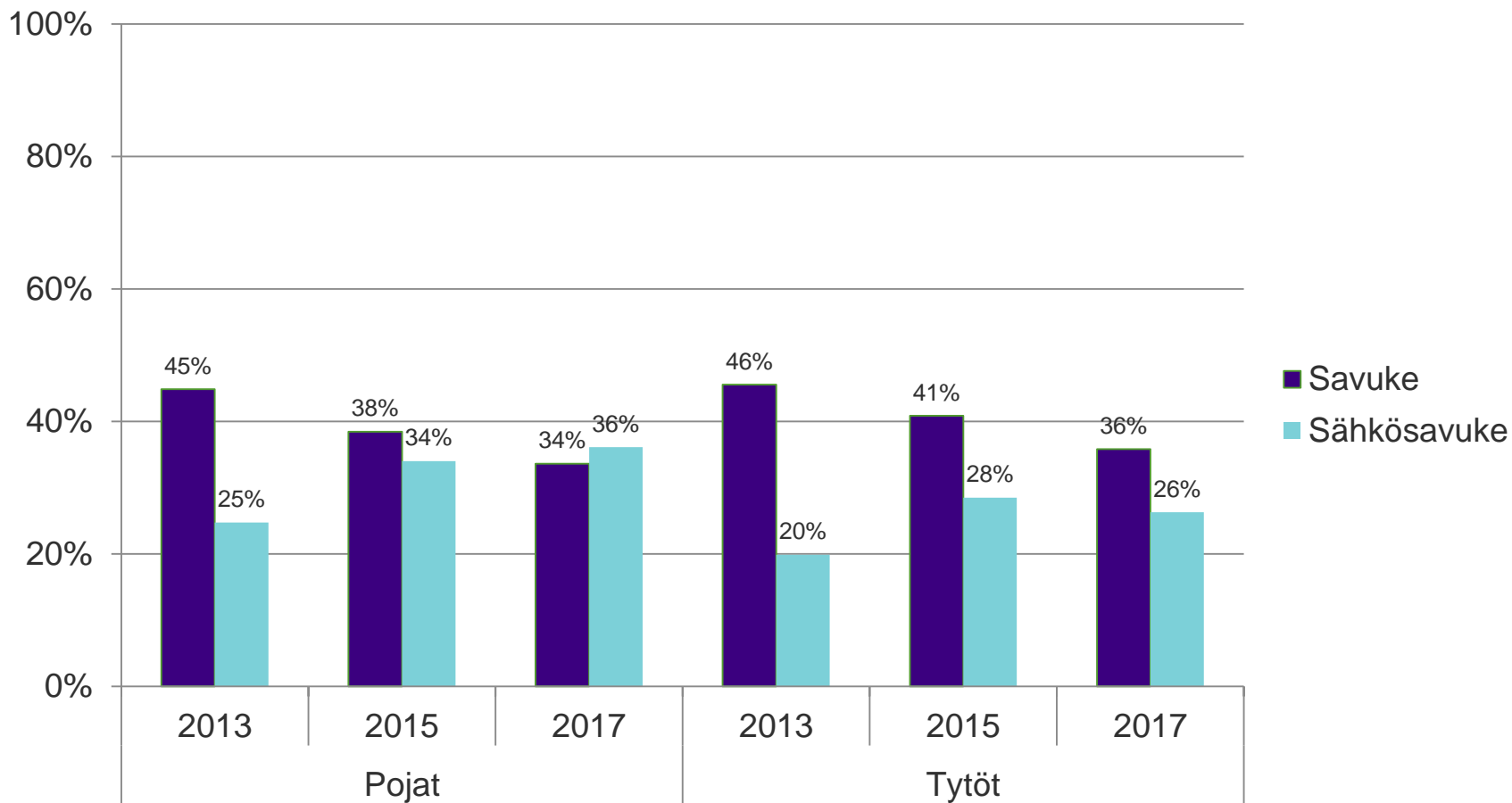
- **Kieltojen ohella tärkeää:** erilaisten nikotiinituotteiden huomioiminen terveyden edistämisessä ja terveystkasvatuksessa! Ei vain tupakka

Tupakkatuotteiden ja sähkösavukkeiden käyttö nuorilla Suomessa

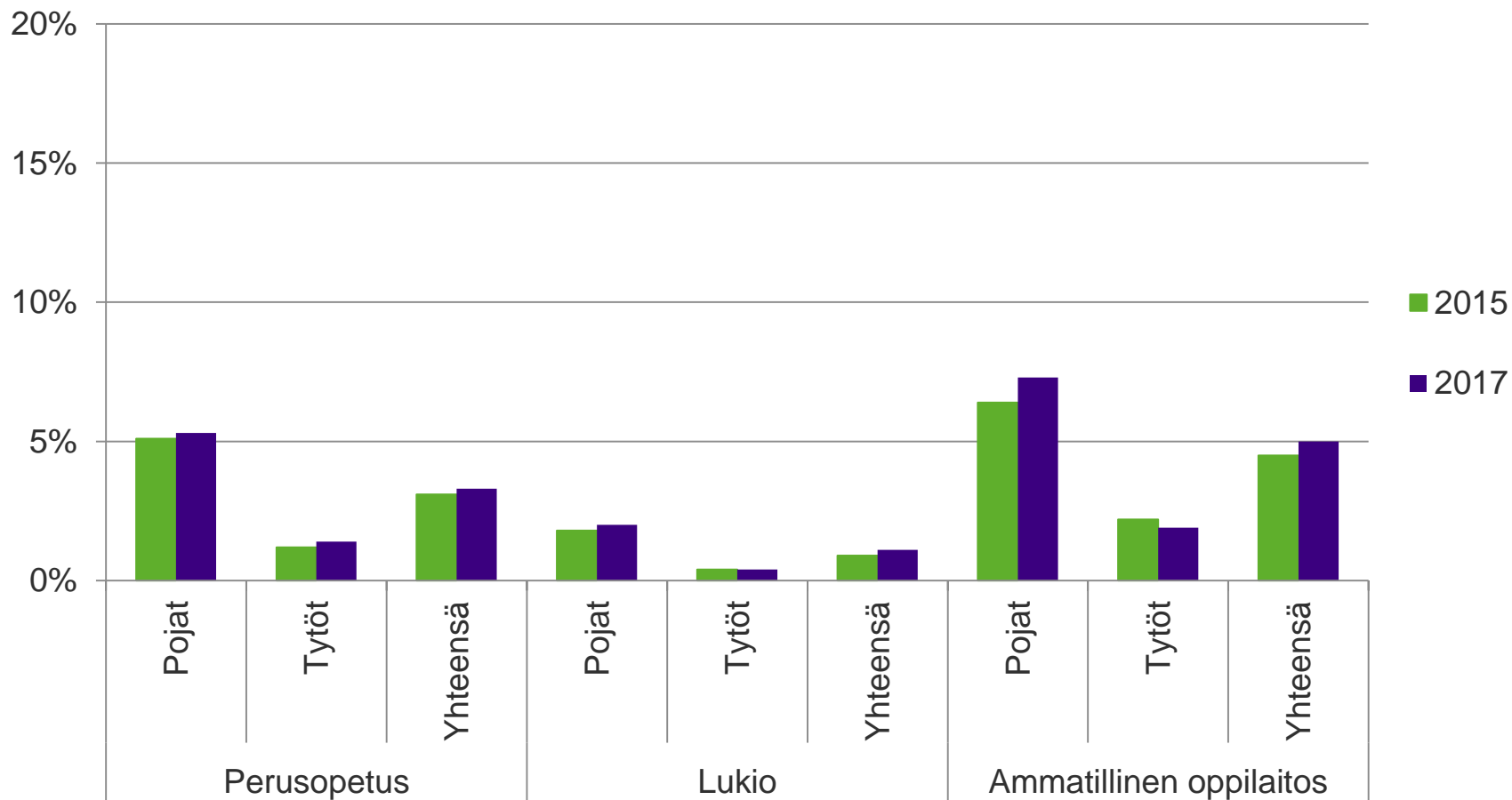
Päivittäinen tupakointi ja päivittäinen nuuskan käyttö 2017

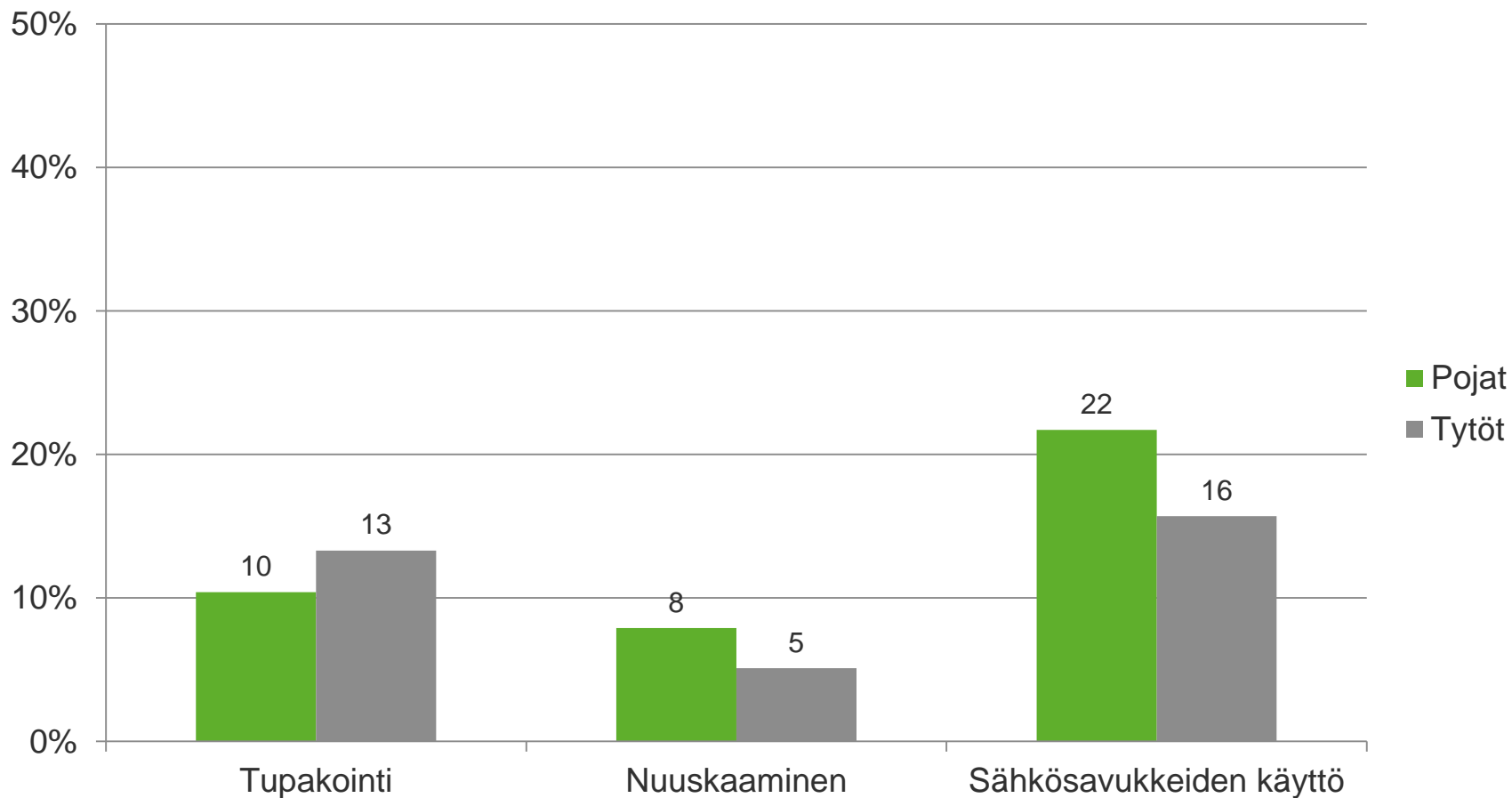
Savukkeiden ja sähkösavukkeiden kokeilu, 14-18 v., 2013-2017

Sähkösavukkeiden päivittäinen käyttö 2015 vs. 2017, oppilaitoksen mukaan

Alttius käytön aloittamiseen, yläkoulun 8.-9., kevät 2016

Syyt sähkösavukkeen käytölle, 12-18-vuotiaat

Taulukko 9. Sähkösavukkeiden kokeilun tai käytön syyt (%) sukupuolen mukaan sähkösavukkeita käyttäneillä 2015–2017. Vastaaaja on voinut valita enemmän kuin yhden syyn. Nuorten terveystapatutkimus 2017.

Table 9. Reasons for electronic cigarette use among those who have used electronic cigarettes in 2015–2017 (%), by sex. The respondent could have reported more than one reason. Adolescent Health and Lifestyle Survey 2017.

Sähkösavukkeiden käytön syy (Reason for electronic cigarette use)	Pojat (%) (Boys)		Tytöt (%) (Girls)	
	2015	2017	2015	2017
	(N=865)	(N=511)	(N=985)	(N=530)
Halusin kokeilla jotain uutta (I wanted to try something new)	61	66	61	68
Halusin lopettaa tupakoinnin (I wanted to stop smoking)	13	10	12	7
Kaverini alkoivat käyttää niitä (My friends started to use them)	22	28	24	26
Muu (Other)	15	9	15	8

Yhteenveto 1/2

- 1. Vaikutukset terveyteen ja tupakointiin: suurelta osin tuntemattomat**
 - **Edeltäkö** sähkösavukkeiden käyttö tupakointia? **Korvaako** se tupakoinnin?

- 2. Suomessa tupakkaa vastaavan sääntelyn piiriin**
 - Vähittäismyyntiin, mutta tiukoilla **rajoituksilla**, mm. ikäraja
 - Miten vaikuttaa nuorten sähkösavukekäyttämiseen?

Yhteenveto 2/2

3. Käyttö

- Suuri osa nuorista kokeillut, säännöllisempi käyttö **vähäistä**
- Näyttäytyy tupakkaa **houkuttelevammalta**
 - Markkinointi, terveystuomi, kokeilunhalu,...

4. Sähkösavukkeet **kouluissa ja oppilaitoksissa**

- Vertautuu suurelta osin savukkeisiin
- **Tärkeää yhteiset selkeät toimintamallit**
- Huomioitava tupakkatuotteiden ohella muut **nikotiinipitoiset** tuotteet terveyden edistämässä ja terveystkasvatuksessa

Lähteet

- Adkison Sarah E, O'Connor Richard J, Bansal-Travers Maansi, Hyland Andrew, Borland Ron, Yong Hua-Hie, Cummings K Michael, McNeill Ann, Thrasher James F, Hammond David, Fong Geoffrey T (2013): Electronic Nicotine Delivery Systems. International Tobacco Control Four-Country Survey. American Journal of Preventive Medicine 44, 207-215.
- Eur-Lex. Directive 2014/40/EU. http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ%3AJOL_2014_127_R_0001. Luettu 27.1.17.
- Finlex: Ajantasainen lainsäädäntö, Tupakkalaki (549/2016). <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2016/20160549>. Luettu 26.1.17
- Finlex: Ajantasainen lainsäädäntö, Laki ammatillisesta peruskoulutuksesta (630/1998). <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980630>. Luettu 7.9.2016
- Finlex: Ajantasainen lainsäädäntö, Lukiolaki (629/1998). <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980629>. Luettu 7.9.2016
- Finlex: Ajantasainen lainsäädäntö, Perusopetuslaki (628/1998). <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628>. Luettu 7.9.2016
- Grana, Rachel & Benowitz, Neal & Glantz, Stanton A.: E-cigarettes: a scientific review. Circulation 129 (2014): 19, 1972–1986.
- Grana Rachel A, Popova Lucy, Ling Pamela M (2014): A Longitudinal Analysis of Electronic Cigarette Use and Smoking Cessation. JAMA Internal Medicine. Published Online March 24, 2014. doi:10.1001/jamainternmed.2014.187.
- Hartmann-Boyce J, McRobbie H, Bullen C, Begh R, Stead LF, Hajek P. Electronic cigarettes for smoking cessation. Cochrane Database of Systematic Reviews 2016, Issue 9. Art. No.: CD010216. DOI: 10.1002/14651858.CD010216.pub3.
- Kinnunen Jaana M., Pere Lasse, Raisamo Susanna, Katainen Anu, Ollila Hanna, Rimpelä Arja. Nuorten terveystapatutkimus 2017: Nuorten tupakkatuotteiden ja päihteiden käyttö sekä rahapelaaminen. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2017:28. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3878-6>
- Kouluterveyskysely 2017
- Leventhal, Adam M. & Stone, Matthew D. & Andrabi, Nafeesa & Barrington-Trimis, Jessica & Strong, David R. & Sussman, Steve & Audrain-McGovern, Janet: Association of e-cigarette vaping and progression to heavier patterns of cigarette smoking. JAMA 316 (2016): 18, 1918–1920.
- Leventhal, Adam M. & Strong, David R. & Kirkpatrick, Matthew G. & Unger, Jennifer B. & Sussman, Steve & Riggs, Nathaniel R. & Stone, Matthew D. & Khoddam, Rubin & Samet, Jonathan M. & Audrain-McGovern, Janet: Association of electronic cigarette use with initiation of combustible tobacco product smoking in early adolescence. JAMA 314 (2015): 7, 700–707.

Lähteet

- Manzoli, Lamberto , Flacco, Maria Elena, Ferrante Margherita et al.: Cohort study of electronic cigarette use: effectiveness and safety at 24 months. Tobacco Control, TC Online first, published on June 6, 2016, <http://dx.doi.org/10.1136/tobaccocontrol-2015-052822>
- McRobbie, H., Bullen, C., Hartmann-Boyce, J., & Hajek, P. (2014). Electronic cigarettes for smoking cessation and reduction. Cochrane Database of Systematic Reviews, (12), CD010216.
- Miech et al 2017_E-cigarette use as a predictor of cigarette smoking: results from a 1-year follow-up of a national sample of 12th grade students; doi:10.1136/tobaccocontrol-2016-053291
- Opetushallitus: http://oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/koululainsaadannon_soveltaminen/kurinpitokeinot_ja_turvaamistoimenpiteet_perusopetuksessa . Luettu 7.9.2017.
- Puupponen Maija, Ruokolainen Otto, Ollila Hanna, Seppänen Johanna: Savukkeiden, nuuskan ja sähkösavukkeiden aloittamisalttius, käyttö ja hankinta sekä suhtautuminen tekstivaroituksiin nuorilla keväällä 2016. Tutkimuksesta tiiviisti 1/2017. THL. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-801-2>
- Wills, Thomas A. & Knight, Rebecca & Sargent, James D. & Gibbons, Frederick X. & Pagano, Ian & Williams, Rebecca J.: Longitudinal study of e-cigarette use and onset of cigarette smoking among high school students in Hawaii. Tobacco Control 26 (2017): 1, 34–39.
- Zhu Shu-Hong, Sun Jessica Y, Bonnevie Erika, Cummins Sharon E, Gamst Anthony, Yin Lu, Lee Madeleine (2014): Four hundred and sixty brands of e-cigarettes and counting: implications for product regulation. Tob Control 2014;23:iii3-iii9.

KIITOS!